

Rapportage onderzoek detaillering cultuurlasten gemeenten en provincies, jaarrekening 2019
Rob van der Holst, Harry Wilmink
Datum 30 september 2020

Inhoudsopgave

1. Inleiding	Pagina 2
2. Opzet en uitvoering van het onderzoek	Pagina 2
3. Respons en uitkomsten	Pagina 3
4. Samenvatting en conclusies	Pagina 9

1. Inleiding

Op verzoek van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft het CBS een onderzoek uitgevoerd waarin de cultuurlasten uit de jaarrekening 2019 van gemeenten en provincies in meer detail zijn uitgevraagd dan in de reguliere uitvraag Iv3 (Informatie voor derden)¹ het geval is. De aanleiding voor dit onderzoek is dat de reguliere Iv3-uitvraag voor het ministerie en andere overheden niet voldoende detail biedt om hun beleid op te baseren en te evalueren. Dit onderzoek is een vervolg op eenzelfde soort onderzoek naar detaillering van de cultuurlasten van gemeenten en provincies uit de jaarrekening 2017.

In het onderzoek is gemeenten gevraagd voor de jaarrekening 2019 de lasten te detailleren die in de reguliere Iv3-uitvraag geboekt worden op de taakvelden 5.3 'Cultuurprestatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie', 5.4 'Museum', 5.5 'Cultureel Erfgoed' en 5.6 'Media'. Provincies is gevraagd de lasten te detailleren die in de reguliere uitvraag geboekt worden onder taakvelden 7.1 "Cultuur", 7.2 "Maatschappij" (voor zover bibliotheken en lokale pers en omroep) 7.9 "Cultuur en maatschappij overige lasten" (voor zover betrekking hebbend op cultuur). Vanuit de reguliere uitvraag Iv3 zijn voor gemeenten ook de directe cultuurbaten in het onderzoek meegenomen die geboekt zijn op de taakvelden 5.3 t/m 5.6 en voor provincies de cultuurbaten die zijn opgenomen onder het taakveld 7.1. Voor de cultuurbaten is echter geen detaillering gevraagd om de administratieve lastendruk voor gemeenten en provincies zo laag mogelijk te houden. Bij het uitzetten van de vragenlijsten zijn door het CBS zoveel mogelijk zowel de financiële Iv3-deskundigen als deskundigen op het beleidsterrein cultuur benaderd om een zo hoog mogelijke kwaliteit van de uitvraag te bevorderen.

2. Opzet en uitvoering van het onderzoek

De detaillering van de cultuurlasten van gemeenten en provincies is in dit onderzoek gelijk aan die van het eerdere onderzoek naar detaillering van de cultuurlasten uit de jaarrekening 2017. Criteria bij de vaststelling toentertijd waren, naast aansluiting bij de Iv3-uitvraag, de herkenbaarheid voor het cultuurbat/cultuurbeleid en daar waar mogelijk aansluiting bij de bestaande gegevensverzameling van OCW, Cultuurfondsen, de G9 en de Gegevensbank OCW meerjarig gesubsidieerde instellingen. Alhoewel de indeling naar taakvelden van de reguliere Iv3-uitvraag bij provincies afwijkt van die van gemeenten, sluit de detaillering nauw aan bij die van de gemeenten waardoor optelbaarheid van de uitkomsten gewaarborgd is. Alle 355 gemeenten uit het verslagjaar 2019 alsmede alle twaalf provincies zijn middels een e-mail benaderd om mee te doen aan het onderzoek. Om de uitkomsten van de onderzoeken over de jaren 2019 en 2017 zoveel mogelijk vergelijkbaar te maken heeft het CBS voor 2017 dezelfde gemeentelijke indeling aangehouden als in 2019. De gegevens van gemeenten die na 2017 zijn samengegaan, zijn daartoe voor 2017 samengegaten en als zodanig in de tabellenset weergegeven. Doordat de administratie en/of de wijze van het verstrekken van subsidies van heringedeelde gemeenten anders ingericht kunnen zijn dan

¹ Informatie voor Derden (Iv3) is een informatiesysteem. Hierin staat welke financiële informatie de gemeente, provincie en gemeenschappelijke regeling moet verstrekken en op welke manier. De afnemers van deze financiële informatie zijn onder meer de financiële toezichthouder, de Europese Unie, het ministerie van BZK en het CBS.

die van afzonderlijke gemeenten die zijn samengegaan, kunnen de uitkomsten over de jaren toch beïnvloed worden door herindelingen. Ook bij niet heringedeelde gemeenten kunnen de inrichting van de administratie en/of de wijze van het verstrekken van subsidies in de loop der tijd veranderen, met invloed op de uitkomsten van jaar op jaar. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat gemeenten ertoe over gaan subsidies te verstrekken via een stichting waardoor de detaillering van de cultuurlasten verandert.

Gemeenten en provincies hanteren in de reguliere uitvraag Iv3 en dus ook in dit onderzoek het zogenaamde baten- en lastenstelsel. In dit stelsel worden baten en lasten die op meer dan één jaar betrekking hebben over de verschillende jaren verspreid. Als gemeenten of provincies investeren in bijvoorbeeld een bibliotheek zien we deze kosten niet volledig terug in het jaar waarin de investering verricht wordt, maar verspreid over de jaren als afschrijvingen.

De uitvraag in het kader van het onderzoek is op 03-06-2020 door het CBS uitgezonden aan gemeenten en provincies in aansluiting op de reguliere Iv3-uitvraag voor de jaarrekening 2019. Dit om zoveel mogelijk gelijk op te lopen met het reguliere Iv3-proces ten einde de administratieve lastendruk te minimaliseren. Op deelname aan het onderzoek rustte geen wettelijke verplichting. De medewerking van gemeenten en provincies aan het onderzoek was daarmee op vrijwillige basis. Gevraagd werd door het CBS de uitvraag van de detaillering voor 15 juli 2020 ingevuld te retourneren, dezelfde datum die als uiterste inzenddatum gold voor de reguliere uitvraag Iv3 jaarrekening 2019. Al eerder was op 14-05-2020 een vooraankondiging van het onderzoek aan gemeenten en provincies gezonden, zodat zij zich op de uitvraag konden voorbereiden. In de begeleidende aanschrijfbrief bij zowel de vooraankondiging als de uitvraag hebben het ministerie van OCW, de VNG en de Boekmanstichting het belang van de detaillering van cultuuruitgaven benadrukt. Op 20-07-2020 en 18-08-2020 zijn rappels uitgestuurd naar gemeenten en provincies die op dat moment nog niet gerespondeerd hadden.

Het CBS heeft de binnengekomen uitvraag geanalyseerd en heeft daarbij onder meer gebruik gemaakt van de resultaten van de reguliere uitvraag Iv3 jaarrekening 2019. In de uitvraag zijn naast de vastgestelde detailtabel nog vier aanvullende kwalitatieve vragen opgenomen, alsmede een vraag naar majeure cultuurlasten die in de reguliere uitvraag Iv3 niet onder de taakvelden 5.3 t/m 5.6 (gemeenten) en 7.1 t/m 7.9 (provincies) zijn opgenomen.

In enkele gevallen zijn aan de hand van de extra informatie over het jaar 2019 de data aangepast die respondenten voor het onderzoek 2017 geleverd hadden, bijvoorbeeld omdat data op een verkeerde regel in het opvraagmodel geboekt was.

Amateurkunst en festivals zijn opgenomen bij de discipline waartoe zij behoren. Bij multidisciplinair aanbod is opname onder de rubriek 'overige' mogelijk.

3. Respons en uitkomsten

3.1 Respons, non-respons en gemeenten die niet (volledig) hebben gedetailleerd

Voor dit onderzoek hebben alle provincies het opvraagmodel geretourneerd en 322 van de 355 gemeenten. Dit is een zeer bevredigende uitkomst, omdat deelname aan het onderzoek vrijwillig was, de uitvraag in de periode van de zomervakantie speelde en gemeenten en provincies te kampen hadden met de gevolgen van de coronacrisis hetgeen bijvoorbeeld geleid heeft tot

aanvullende uitvragen van verschillende instanties. Van de 322 gemeenten die het opvraagmodel geretourneerd hebben, hebben vier gemeenten alleen de totalen voor de taakvelden 5.3 t/m 5.6 geleverd. Zij hebben dus de cultuurlasten niet gedetailleerd. Dit omdat zij de gevraagde detaillering niet of slechts met grote inspanningen kunnen leveren. Daardoor bedraagt de bruikbare respons 12 provincies en 318 gemeenten. Van 37 van de 355 gemeenten is dus geen detaillering van de cultuurlasten 2019 ontvangen. Voor deze 37 niet-responderende gemeenten zijn de totalen van de taakvelden 5.3 t/m 5.6 uit de reguliere lv3-uitvraag overgenomen en is de detaillering geïmputeerd aan de hand van het gemiddelde van de detaillering van responderende gemeenten uit de overeenkomstige grootteklasse. De gemeenten zonder detaillering betreffen voornamelijk kleinere gemeenten. De gemeenten waarvoor detaillering ontvangen is, zijn goed voor ongeveer 92 procent van de totale gemeentelijke cultuurlasten en de gemeenten waarvoor dit niet het geval is nemen dus ongeveer 8% van de totale gemeentelijke cultuurlasten voor hun rekening. Alle twaalf provincies hebben gerespondeerd en gedetailleerde informatie aangeleverd. Tezamen met de wijze waarop de detaillering voor de gemeenten zonder detailgegevens is geïmputeerd lijkt daarmee de conclusie gerechtvaardigd dat de kans dat de non-respons van significante invloed is op de uitkomsten van dit onderzoek klein is.

3.2 Resultaat detaillering cultuurlasten gemeenten en provincies jaarrekening 2019

In totaal levert dit onderzoek voor gemeenten en provincies over het verslagjaar 2019 als resultaat 2.269 (2017: 2.146) miljoen euro aan cultuurlasten op. Gemeenten nemen hiervan 1.921 (2017: 1.844,6) miljoen euro voor hun rekening en provincies 348 (2017: 301,5) miljoen euro. De cultuurlasten van gemeenten stijgen in 2019 ten opzichte van 2017 met 76 miljoen euro (4,1 procent) en die van provincies een met 46 miljoen euro (15,5 procent). Vooral de provincies Groningen, Gelderland, Utrecht en Noord-Brabant laten forse stijgingen zien. Voor de provincie Utrecht heeft de stijging onder meer te maken met renovatie van de Dom van Utrecht. Bij de provincies Limburg daarentegen dalen de cultuurlasten het meest. De uitkomsten zijn niet gecorrigeerd voor inflatie. Het algemene consumentenprijsindexcijfer lag in 2019 4,3 procent hoger dan in 2017. De prijzen van de bestedingscategorie “recreatie en cultuur” die onderdeel vormt van het consumentenprijsindexcijfer, vielen in 2019 ongeveer 2,6 procent hoger uit dan in 2017. In enkele gevallen zijn aan de hand van de extra informatie over het jaar 2019 de data aangepast die respondenten voor het onderzoek 2017 geleverd hadden, bijvoorbeeld omdat data op een verkeerde regel in het opvraagmodel geboekt was. De cultuurlasten van gemeenten maken 3,2 (2017: 3,2) procent van de totale de totale lasten voor bestemming en mutaties reserves. Voor provincies betreft dit 6,2 (2017: 5,6) procent. We gebruiken hier de totale lasten voor bestemming en mutaties reserves omdat deze het meest zuiver betrekking hebben op de lasten van het desbetreffende jaar.

Het totaalresultaat van de detaillering komt voor gemeenten nauw overeen met de totale cultuurlasten volgens de reguliere uitvraag lv3 jaarrekening 2019. In de lv3-uitvraag hebben gemeenten in totaal 1.927 miljoen euro aan cultuurlasten 2019 geboekt op de taakvelden 5.3 t/m 5.6, een verschil van slechts 6 miljoen euro met dit onderzoek. Op het moment van schrijven van deze nota hadden drie gemeenten de lv3-uitvraag jaarrekening 2019 nog niet geleverd. Voor deze gemeenten zijn voor de taakvelden 5.3 t/m 5.6 de bedragen uit de lv3-uitvraag begroting 2019

ingezet. Bij de provincies valt minder eenduidig vast te stellen of de totalen uit de uitvraag detaillering overeenkomen met die van de reguliere uitvraag lv3. Dit wordt veroorzaakt doordat in de reguliere uitvraag onder de taakvelden 7.2 “Maatschappij” 7.9 “Cultuur en maatschappij overige lasten” ook lasten vallen die niet tot cultuurlasten gerekend worden. De totaalresultaten voor het taakveld 7.1 “Cultuur” kunnen echter wel vergeleken worden en vallen voor de uitvraag detaillering ten opzichte van de reguliere uitvraag lv3 detaillering ongeveer 18 miljoen euro, oftewel bijna 6 procent lager uit. Er zijn provincies die op taakveld 7.1 lasten hebben geboekt die niet gerelateerd zijn aan cultuur, bijvoorbeeld de provincie Zuid-Holland.

Gemeenten geven in de uitvraag detaillering cultuurlasten aan dat zij in de reguliere lv3-uitvraag buiten de taakvelden 5.3 t/m 5.6 in 2019 nog bijna 10 (2017: 8) miljoen euro aan cultuurlasten geboekt hebben op overige taakvelden. Deze lasten zijn niet gedetailleerd en niet meegenomen in het totaal de 1.921 cultuurlasten van de gemeenten.

De 4 grootste gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) nemen gezamenlijk een aanzienlijk deel van de cultuurlasten van gemeenten voor hun rekening. Zij rapporteren gezamenlijk in 2019 545 (2017: 525) miljoen euro aan cultuurlasten, oftewel 28,4 (2017: 28,4) procent van de totale gemeentelijke cultuurlasten.

De grootste posten onder de culturele lasten van gemeenten zijn in 2019 podiumkunsten met 27,4 (2017: 28,0) procent van de totale cultuurlasten van gemeenten, bibliotheken met 22,0 (2017: 21,7) procent, musea met 12,4 (2017: 13,6) procent en kunst- en cultuureducatie met 10,6 (2017: 11,1) procent. Bij gemeenten heeft 12,3 (2017: 11,3) procent van de totale cultuurlasten oftewel ongeveer 273 miljoen euro betrekking op overige cultuurlasten. Een iets groter percentage dan in 2017 van de cultuurlasten heeft in 2019 betrekking op bibliotheken. In 2019 gaven gemeenten aan bibliotheken ongeveer 422 miljoen euro uit tegen 400 miljoen in 2017. Dit stemt overigens goed overeen met de bibliothekenstatistiek waarin bibliotheken aangeven in 2019 ongeveer 416 miljoen euro aan subsidies van gemeenten ontvangen te hebben tegen 410 miljoen euro in 2017 miljoen euro. Ook het belang van de overige cultuurlasten lijkt in 2019 toegenomen.

Het aandeel van musea in de cultuurlasten van gemeenten lijkt iets afgenomen. Dit heeft waarschijnlijk ook te maken met de omstandigheid dat in de uitvraag van 2019 expliciet is aangegeven de lasten van musea voor actuele beeldende kunst op te nemen onder 5.3.2 ‘Beeldende kunst en vormgeving’. Voor deze laatste post zien we het aandeel in de totale cultuurlasten dan ook toenemen van 3,1 procent in 2017 tot 4,2 procent in 2019.

Provincies hebben relatief hoge lasten op het gebied van cultureel erfgoed. Deze lasten maken 40,6 (2017: 34) procent van de totale cultuurlasten van provincies uit. Hier speelt onder andere de restauratie van de Dom in Utrecht een rol. Provincies ontvangen gezamenlijk overigens 20 miljoen euro van het Rijk voor het uitvoeren van restauraties, alsmede 20 miljoen euro voor de ondersteuning bij monumentenvraagstukken. Bij provincies zijn ook de cultuurlasten van musea relatief hoog met 13,5 (2017: 15,5) procent en bibliotheken met 12,8 (2017: 14,6) procent van de totale cultuurlasten van provincies. Ook bij provincies speelt de verschuiving van actuele beeldende kunst naar ‘Beeldende kunst en vormgeving’ in het onderzoek van 2019 een rol. Alhoewel bibliotheken percentueel gezien een minder groot deel uitmaken van de cultuurlasten is er nog wel sprake van een kleine toename van de lasten die betrekking hebben op bibliotheken. Deze bedroegen in 2019 afgerond 45 miljoen euro en in 2017 afgerond 44 miljoen euro. Voor musea bedroegen de lasten voor beide jaren ongeveer 47 miljoen euro.

Evenals al het geval was bij het onderzoek over het jaar 2017 hebben ook nu sommige gemeenten en provincies “multifunctionele” cultuurlasten niet goed kunnen verdelen over de detailposten en hebben deze lasten daarom opgenomen onder overige lasten. Voorbeelden hiervan zijn personeelslasten en de lasten van multifunctionele gebouwen. Vooral de vier grote steden gezamenlijk laten met bijna 20 procent van de totale cultuurlasten relatief hoge overige cultuurlasten zien. Wellicht speelt ook hier de al dan niet detaillering van de cultuurlasten die betrekking hebben op meerdere disciplines een rol. Amsterdam geeft bijvoorbeeld aan dat het Amsterdams Fonds voor de Kunsten als intermediair ongeveer 34 miljoen euro aan subsidie voor alle vormen van kunst ontvangt. Het fonds verdeelt de subsidie over kleinere kunstinstellingen, waardoor de gemeente Amsterdam de detaillering niet goed te maken is. Daarom boekt Amsterdam volledige 34 miljoen euro op taakveld 5.3.5 “Overig”.

Het valt moeilijk te kwantificeren hoeveel van de totale cultuurlasten die nu onder “overig” geboekt staan betrekking op cultuurlasten die eigenlijk op een andere post hadden moeten worden weergegeven. Indien we aannemen dat niet meer dan de helft van de overige cultuurlasten van provincies en gemeenten in werkelijkheid betrekking heeft op meerdere disciplines, dan zou het om hooguit 137 miljoen euro gaan, oftewel ongeveer 6 (2017: 6) procent van de totale cultuurlasten.

Tegenover de 2.269 miljoen aan cultuurlasten van gemeenten en provincies gezamenlijk staan 267,8 (2017: 256,8) miljoen euro aan directe cultuurbaten, waarvan 16,4 (2017: 16,8) miljoen euro bij provincies en 251,4 (2017: 240) miljoen euro bij gemeenten. Hierbij gaat het om de baten die binnen de betreffende taakvelden de gemeentelijke of provinciale kas invloeden. Voorbeelden hiervan zijn entreegelden voor musea en lidmaatschapsgelden voor bibliotheken. De directe cultuurbaten liggen dus aanzienlijk lager dan de cultuurlasten. De cultuurbaten zouden echter wel iets hoger kunnen liggen dan in dit onderzoek aangegeven. Dit komt doordat bij provincies alleen de baten bij taakveld 7.1 “Cultuur” opgenomen zijn, daar de baten onder de taakvelden 7.2 “Maatschappij” en 7.9 “Cultuur en maatschappij overige lasten” voor het overgrote merendeel betrekking hebben op baten die niet betrekking hebben op cultuur. Overigens valt het niet uit te sluiten dat gemeenten en provincies ook nog andere baten hebben die samenhangen met cultuur, zoals bijvoorbeeld bijdragen van het ministerie van OCW. Deze kunnen op andere taakvelden verantwoord zijn kunnen daardoor met dit onderzoek niet nader geduid worden. Het zal daarbij vermoedelijk slechts om kleinere bedragen gaan. Onderstaand zijn een aantal tabellen opgenomen die uitkomsten van het onderzoek op een geaggregeerd niveau laten zien.

Tabel 1. Cultuurlasten en baten gemeenten en provincies, jaarrekening 2019 en 2017, in duizenden euro's

Lasten	Provincies		Gemeenten		Totaal	
	2019	2017	2019	2017	2019	2017
Totaal	348.261	301.502	1.921.112	1.844.593	2.269.373	2.146.095
w.v.						
Podiumkunsten	38.089	26.360	525.664	516.517	563.753	542.877
Bibliotheken	44.746	44.025	422.078	400.141	466.824	444.166
Musea	46.842	46.795	237.743	250.889	284.585	297.684
Overig	36.603	38.742	236.810	207.901	273.413	246.643
Cultureel erfgoed	141.267	102.402	101.929	109.830	243.196	212.232
Kunst- en cultuureducatie	14.783	17.108	202.797	204.079	217.580	221.187
Beeldende kunst en vormgeving	6.462	4.854	81.251	56.425	87.713	61.279
Historische archieven	12.539	15.962	74.396	56.056	86.935	72.018
Film en video	4.778	3.251	18.574	24.196	23.352	27.447
Lokale pers en omroep	2.152	2.003	19.869	18.559	22.021	20.562
Baten						
Totaal	16.400	16.834	251.433	239.978	267.833	256.812

In de tabellenset worden de resultaten gepresenteerd voor totaal Nederland, per provincie en naar grootteklasse van gemeenten. De gemeenten zijn ingedeeld in acht grootteklassen te weten: GK 1 (250.00 inwoners of meer, de vier grootste gemeenten), GK 2 (150.000 tot 250.000 inwoners), GK 3 (100.000 tot 150.000 inwoners), GK 4 (50.000 tot 100.000 inwoners), GK 5 (20.000 tot 50.000 inwoners), GK 6 (10.000 tot 20.000 inwoners), GK 7 (5.000 tot 10.000 inwoners) en GK 8 (Minder dan 5.000 inwoners). Om de uitkomsten van de onderzoeken over de jaren 2019 en 2017 zoveel mogelijk vergelijkbaar te maken heeft het CBS voor 2017 dezelfde gemeentelijke indeling aangehouden als in 2019. De gegevens van gemeenten die na 2017 zijn samengegaan, zijn daartoe voor 2017 samengeteld en als zodanig in de tabellenset weergegeven. Doordat de administratie en/of de wijze van het verstrekken van subsidies van heringedeelde gemeenten anders ingericht kunnen zijn dan die van afzonderlijke gemeenten die zijn samengegaan, kunnen de uitkomsten over de jaren toch beïnvloed worden door herindelingen. Ook bij niet heringedeelde gemeenten kunnen de inrichting van de administratie en/of de wijze van het verstrekken van subsidies in de loop der tijd veranderen, met invloed op de uitkomsten van jaar op jaar. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat gemeenten ertoe over gaan subsidies te verstrekken via een stichting waardoor de detaillering van de cultuurlasten verandert. De groeicijfers per gemeentelijke GK zoals die in tabel 8 van de

begeleidende tabellenset gepresenteerd worden, kunnen sterk beïnvloed worden door incidentele lasten (in een enkele gemeente) in een van de jaren of veranderingen in wijze van administreren/verstrekken van subsidies. Bij de kleinere GK's kunnen mutaties met op landelijke niveau gezien kleine bedragen al zorgen dragen voor grote percentuele ontwikkelingen bij de betreffende GK.

In de tabellen zijn de uitkomsten van alle provincies individueel herkenbaar opgenomen. De resultaten van de gemeenten waarvoor het CBS de detaillering (deels) geraamd heeft, worden echter niet individueel in de tabellen weergegeven. Zij worden voor totaal Nederland, per provincie en per grootteklasse van gemeenten weergegeven onder de kop "Bijraming totaal".

Tabel 2. Detaillering cultuurlasten als percentage van totale cultuurlasten per grootteklasse gemeenten, jaarrekening 2019

Cultuurlasten	GK1	GK2	GK3	GK4	GK5	GK6	GK7	GK8	Totaal
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100
w.v.									
Podiumkunsten	27,2	34,2	24,1	30,1	21,3	12,1	26,8	1,1	27,4
Bibliotheken	16,0	14,9	21,5	25,2	33,5	36,6	39,5	24,5	22,0
Musea	18,7	10,8	14,0	9,3	7,1	8,7	2,1	61,1	12,4
Overig	19,9	10,0	8,8	9,4	8,5	11,0	12,7	7,3	12,3
Kunst- en cultuureducatie	8,5	13,4	10,5	10,0	11,4	8,4	9,1	2,9	10,6
Cultureel erfgoed	2,0	3,2	3,8	7,4	10,0	14,6	5,2	0,6	5,3
Beeldende kunst en vormgeving	2,9	4,4	9,2	4,1	3,6	3,8	2,2	0,5	4,2
Historische archieven	2,6	7,2	5,9	2,8	2,4	2,6	1,2	1,8	3,9
Lokale pers en omroep	1,3	0,5	1,1	0,8	1,3	1,7	1,1	0,0	1,0
Film en video	0,8	1,4	1,0	0,9	0,9	0,6	0,2	0,1	1,0

Kleinere gemeenten blijken gemiddeld relatief weinig te besteden aan podiumkunsten en relatief veel aan bibliotheken. Dat was ook in 2017 al het geval. Voor kleinere gemeenschappen is het relatief duur om voorzieningen voor podiumkunsten te creëren en om bibliotheken in stand te houden. Bij het in stand houden van bibliotheekvoorzieningen speelt de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) waarschijnlijk een rol. Bovendien kunnen bibliotheken vanwege de sociale component op een breder politiek draagvlak rekenen dan veel andere culturele voorzieningen. Evenals aan podiumkunsten besteden kleinere gemeenten gemiddeld minder aan kunst- en cultuureducatie en beeldende kunst en vormgeving. Opvallend is het hoge percentage lasten dat betrekking heeft op musea van de gemeenten uit grootteklasse 8, te weten 61,1 procent. Dit komt met name voor rekening van de gemeenten Ameland en Terschelling, kleine gemeenten met relatief veel musea. Het gaat hier overigens om relatief kleine bedragen, in totaal komen de lasten die betrekking hebben op musea voor grootteklasse 8 uit op 1,1 miljoen euro.

3.3 Resultaten kwalitatieve uitvraag

De kwalitatieve uitvraag is een enkele uitzondering daargelaten door respondenten bij het onderzoek 2019 niet ingevuld. Waarschijnlijk heeft dit te maken met het feit dat het de tweede keer is dat er een onderzoek gedaan wordt naar de detaillering van de cultuurlasten van gemeenten en provincies. Bij het onderzoek naar de detaillering van de cultuurlasten van gemeenten en provincies over het jaar 2017 werd al dan meer dan de helft van de deelnemers de kwalitatieve uitvraag niet

ingevuld. Onderstaand een verslag van wat respondenten bij het onderzoek 2017 hebben aangegeven.

Van de deelnemers die deze wel hebben ingevuld geven op vraag 1 (*U zult soms keuzen moeten maken waar u welke lasten onderbrengt en/of u in staat bent deze lasten toe te delen naar discipline. Bijvoorbeeld: de jaarlijkse subsidie aan een accommodatie waar zowel podiumkunsten als film worden vertoond. Kunt u toelichting geven op de relevante posten als u een dergelijke keuze maakt of een verdeelsleutel hanteert?*) aan geen verdeelsleutel te hebben gebruikt. De kanttekening daarbij is vaak wel dat het lastig een goede detaillering te maken. Enkele gemeenten verdelen aan de hand van het aantal Fte's, salariskosten of uren. De meeste gemeenten die de kwalitatieve uitvraag hebben ingevuld, hebben de cultuurlasten gedetailleerd aan de hand van subsidiestromen. Zoals onder paragraaf 3.2 is aangegeven geeft een aantal gemeenten en provincies echter aan "multifunctionele" cultuurlasten niet goed te kunnen verdelen over de detailposten en hebben deze lasten daarom opgenomen onder overige lasten. Voorbeelden hiervan zijn personeelslasten, de lasten van multifunctionele gebouwen en subsidies die verstrekt worden via fondsen.

Als antwoord op vraag 2 (*Deze uitvraag is bedoeld als een specificatie van de Iv3-uitvraag. Zijn er naar uw inzicht uitgaven aan cultuur die niet worden meegenomen binnen de Iv3 uitvraag, en dus ook niet bij deze nadere specificatie? Kunt u aangeven om wat voor soort uitgaven dat gaat? U kunt daarbij bijvoorbeeld denken aan uitgaven voor cultuureducatie die via scholen lopen*) geven vrijwel alle responderende gemeenten aan dat er geen cultuurlasten zijn die niet worden meegenomen in de reguliere Iv3-uitvraag. Het kan voorkomen dat uitgaven aan cultuuronderwijs worden meegenomen onder onderwijs. In de kwantitatieve uitvraag zijn vrijwel geen bedragen opgenomen onder de vraag naar cultuurlasten buiten de waargenomen taakvelden.

Uit de beantwoording van vraag 3 (*Gemeenten kunnen verschillend omgaan met de investeringen in vastgoed en de afschrijving daarvan. Soms wordt een investering in één keer afgeschreven en soms wordt er jaarlijks afgeschreven. Soms worden deze investeringen toegerekend aan het betreffende beleidsterrein, soms worden ze apart geadministreerd. Hoe is dit bij uw gemeente geregeld, en hoe beïnvloedt dit de hoogte van de lasten van het cultuurbeleid?*) blijkt dat gemeenten investeringen activeren en dat afschrijvingen meegenomen worden bij het betreffend beleidsterrein, in dit geval cultuur. Dit sluit goed aan bij de beantwoording van vraag 2. Desalniettemin lijkt het soms lastig de kosten van bijvoorbeeld multifunctionele gebouwen goed te verdelen over de verschillende betrokken beleidsterreinen.

Bij vraag 4 (*Hoe hoog is uw totale cultuurbegroting in 2017? Sluit de Iv3-uitvraag aan op deze begroting? Zo nee, waar liggen de afwijkingen?*) geeft het overgrote deel van de gemeenten aan dat de detaillering aansluit op de reguliere uitvraag Iv3. Dat blijkt ook uit de analyse van de kwantitatieve uitkomsten van het CBS. Een enkele gemeente geeft aan dat salariskosten (uren) niet zijn meegenomen in vergelijking met de IV3. Enkele gemeenten zijn door het uitvoeren van de detaillering tot een ander inzicht gekomen, waardoor verschuivingen binnen taakvelden cultuur of soms daarbuiten voorkomen.

4. Samenvatting en conclusies

In totaal rapporteren gemeenten en provincies in dit onderzoek over het verslagjaar 2019 voor 2.269 (2017: 2.146) miljoen euro aan cultuurlasten. Gemeenten nemen hiervan 1.921 (2017: 1.844,6) miljoen euro voor hun rekening en provincies 348 (2017: 301,5) miljoen euro. Tegenover de 2.269 miljoen aan cultuurlasten van gemeenten en provincies gezamenlijk staan 268 (2017: 257) miljoen euro aan rechtstreekse cultuurbaten, waarvan 16,4 (2017: 16,8) miljoen euro bij provincies en 251,4 (2017: 240) miljoen euro bij gemeenten.

Voor dit onderzoek hebben alle provincies volledig gerespondeerd en 318 van de 355 gemeenten. Voor 37 van de 355 gemeenten heeft het CBS daarom de detaillering (deels) geïmputeerd aan de hand van de detaillering van gemeenten uit de overeenkomstige grootteklasse.

De detaillering van de cultuurlasten van gemeenten en provincies zoals gepresenteerd in het onderzoek lijkt daarmee een getrouw beeld te geven van wat gemeenten en provincies in hun administratie hebben opgenomen. Kanttekening hierbij is echter wel dat een aantal gemeenten en provincies de “multifunctionele” cultuurlasten niet goed in staat zijn te verdelen over de detailposten en daardoor deze lasten hebben opgenomen onder overige lasten. Voorbeelden hiervan zijn personeelslasten, de lasten van multifunctionele gebouwen en subsidies die verstrekt worden via fondsen. Indien we aannemen dat hooguit de helft van de overige cultuurlasten van provincies en gemeenten in werkelijkheid betrekking heeft op meerdere disciplines, dan zou het om hooguit 137 miljoen euro gaan, oftewel ongeveer 6% van de totale cultuurlasten.

De grootste posten onder de culturele lasten van gemeenten zijn in 2019 evenals in 2017 podiumkunsten met 27,4 (2017: 28,0) procent van de totale cultuurlasten van gemeenten, bibliotheken met 22,0 (2017: 21,7) procent, musea met 12,4 (2017: 13,6) procent en kunst- en cultuureducatie met 10,6 (2017: 10,9) procent. Bij gemeenten heeft 12,3 (2017: 11,3) procent van de totale cultuurlasten oftewel ongeveer 273 miljoen euro betrekking op overige cultuurlasten. Provincies hebben evenals in 2017 relatief hoge lasten op het gebied van cultureel erfgoed. Deze lasten maken 40,6 (2017: 34) procent van de totale cultuurlasten van provincies uit. Hier speelt onder andere de restauratie van de Dom in Utrecht een rol. Bij provincies zijn ook de cultuurlasten van musea relatief hoog met 13,5 (2017: 15,5) procent en bibliotheken met 12,8 (2017: 14,6) procent van de totale cultuurlasten van provincies.

Bij de andere gedetailleerde posten zijn de verschuivingen in 2019 ten opzichte van 2017 beperkt. Met behulp van bijgeleverde tabellenset kunnen alle ontwikkelingen in detail bestudeerd worden.